

بررسی عوامل اقتصادی و اجتماعی گرایش افراد به جرم سرقت

(مورد مطالعه: شهر سمنان، ۱۳۹۷)

علیرضا حیدرنژاد^۱، محمدعلی عامری^۲

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۴/۰۷ تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۵/۲۰

چکیده

زمینه و هدف: سرقت پدیده‌ای است که امنیت مالی و جانی افراد را تهدید می‌کند. پژوهش حاضر با هدف بررسی علل اقتصادی و اجتماعی سرقت انجام شده است.

روش پژوهش: تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی است و به روش پیمایشی - تحلیلی انجام شده است. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. جامعه آماری شامل کلیه سارقین دستگیر شده در سال ۹۷ در شهر سمنان به تعداد ۸۳ نفر بوده که به دلیل حجم پایین جامعه آماری از روش تمام‌شماری استفاده شد. پس از جمع‌آوری اطلاعات ورود داده‌ها در نرم افزار SPSS ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۷ محاسبه شد، همچنین از روش‌های آماری نظیر تحلیل تک‌متغیره (شاخص‌ها گرایش به مرکز و پراکندگی) و تحلیل دو متغیره (همبستگی پیرسون) و رگرسیون چندگانه استفاده شده است.

یافته‌ها و نتایج: برابر بررسی‌های صورت گرفته بین میزان تحصیلات سارقین و گرایش آنان به سرقت رابطه همبستگی معکوس وجود دارد؛ به عبارت دیگر با افزایش تحصیلات، گرایش به انجام سرقت کاهش می‌یابد. بین اعتیاد، آشنفگی‌های خانوادگی، گروه همسالان، فقر و بیکاری و گرایش مجرمین به سرقت رابطه همبستگی مستقیم وجود دارد و همچنین بین پایگاه اجتماعی و گرایش به سرقت رابطه همبستگی وجود ندارد. با بررسی رگرسیون چندگانه مشخص می‌شود عوامل اقتصادی و اجتماعی مورد بررسی در تحقیق در مجموع ۶۹ درصد از علل وقوع جرم سرقت را تبیین می‌کند. در منطقه مورد بررسی نتایج نشان می‌دهد، توجه به مسائل اجتماعی از جمله آشنفگی‌های خانوادگی و گروه همسالان می‌تواند تاثیر بسزایی در کاهش جرم سرقت ایفا کند، از طرفی مبحث فقر نسبی و بیکاری به عنوان پایه و اساس سایر عوامل سبب تشدید گرایش مجرمین به سرقت شده و باید بیش از پیش مورد توجه مسئولین امر قرار گیرد.

کلید واژه‌ها: سرقت، پلیس، امنیت، عوامل اجتماعی، عوامل اقتصادی

۱- دکتری جامعه‌شناسی و عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی (نویسنده مسئول). Email: (alirezahaydarnejad@gmail.com)

۲- دکتری مدیریت پیشگیری از جرم و عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی Email: (m.ali.ameri.h@gmail.com)

طرح و بیان مساله

سرقت پدیده‌ای است که همزمان بر هم زنده امنیت مالی و جانی دیگری می‌باشد، به عبارت دیگر سارق با ارتکاب سرقت سعی می‌کند، وضعیت خود را با تجاوز به مال دیگری بهبود ببخشد. ایجاد حس تهدید مالی و جانی در افراد جامعه، ضمن آنکه تا حد زیادی انگیزه آنان را برای تلاش و کسب دارایی مشروع تضعیف می‌کند، تسهیل کننده هرج و مرج در مناسبات و روابط اجتماعی و به دنبال آن تزلزل در بنیان‌های نظم عمومی و تقویت بی‌سازمانی اجتماعی است. رفع نیازهای فردی و جمعی به هر شیوه ممکن از طریق تجاوز به اموال غیر و همچنین انتخاب «الگوی سرقت» به عنوان شیوه‌ای برای تقویت خرده فرهنگ‌ها بزهکاری، ظهور و شیوع سایر جرائم اجتماعی را به دنبال دارد (بیات، ۱۳۹۴: ۶۱).

گزارش‌ها و روند مسایل اجتماعی (جرائم و آسیب‌های اجتماعی) کشور طی سال-های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ نشان می‌دهد که جرم سرقت همیشه یکی از پنج اولویت اول مسایل اجتماعی کشور در طی این ۸ سال بوده و روندی صعودی داشته، به طوری که سرقت وسایل و قطعات خودرو در شش ماهه اول سال ۱۳۹۷ در اولویت سوم مسایل اجتماعی کشور است. همچنین نتایج آمار جرائم در شهر سمنان نشان می‌دهد که سرقت لوازم داخل خودرو از اولویت‌های اول در این شهر می‌باشد (معاونت اجتماعی ناجا: ۱۳۹۷). شهرستان سمنان به علت مرکزیت استان سمنان به دلایل زیاد از جمله پیشرفت‌های اقتصادی، افزایش مهاجرت‌ها از جمله مهاجرت جوانان جویای کار، تراکم جمعیت شهری، فزونی پول و سرمایه و... دچار انواع آسیب‌های اجتماعی مانند سرقت خصوصاً سرقت منزل گردیده چرا که بافت اجتماعی شهرستان بیشتر کارگری می‌باشد و کارگرها نیز بیشتر بصورت شیفتی کار می‌کنند. معمولاً در ساعاتی از روز منازل خالی می‌گردد که انجام سرقت برای عاملین مهیا می‌گردد. این امر تنها امنیت فردی بلکه باعث بوجود آمدن دلهره و ترس که نهایتاً امنیت اجتماعی به مخاطره می‌افتد. در ۱۰

سال گذشته میزان این جرم بسیار افزایش یافته و عدم اتخاذ تدابیر لازم درخصوص پیشگیری از وقوع آن هزینه‌های گزاف انسانی و مالی داشته است. با توجه به اینکه این شهرستان به عنوان یکی از قطب‌های صنعتی در کشور در حال مطرح شدن است آسیب‌های اجتماعی ناشی از عوامل فوق این موضوع را خدشه‌دار می‌کند با توجه به موارد فوق و تبعات نامطلوب روانی اجتماعی ناشی از جرم سرقت در منازل، مطالعه حاضر در باب بررسی عوامل اقتصادی و اجتماعی در پیشگیری از این جرم در استان سمنان ضرورت می‌یابد.

پژوهش‌های جامعه‌شناختی در مورد عوامل اجتماعی سرقت، بیانگر آن است که بین سرقت و افزایش بی‌رویه جمعیت، افزایش نرخ بیکاری، فقر، بالا رفتن مخارج زندگی و تغییرات سریع در الگوهای مصرف، تغییر در هرم سنی و جوانی جمعیت و تراکم جمعیت مهاجر و جابه‌جایی جمعیت رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. به علاوه کاهش کنترل‌های رسمی و غیررسمی و عدم رعایت موارد ایمنی توسط مردم موجب افزایش سرقت در جامعه می‌شود (صادقی، ۱۳۹۱: ۱۹۷).

اهمیت مطالعه این موضوع به این لحاظ است که با توجه به اینکه نظم اجتماعی در ابعاد مختلف از جمله اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی نمود دارد و تأمل در اوضاع جامعه نشان می‌دهد که تقریباً در همه ابعاد خصوصاً فرهنگی و اجتماعی پیشرفت محسوس است اما چالش‌هایی نیز به همراه دارد. در شرایط کنونی متأسفانه جرایم به یکی از حادثترین مشکلات بشری تبدیل شده و هر روز شاهد وقوع انواع جرایم خصوصاً سرقت منزل هستیم که حریم امن شهروندان شکسته می‌شود. روزهانه ۴۰۰ تا ۵۰۰ جرم سرقت در شهر سمنان اتفاق می‌افتد (حسینی، ۱۳۹۴: ۱۱۲). این جرم به یک معضل جدی در این شهر مبدل شده است که با توجه به اهمیت این موضوع در سطح ناجا با تشکیل قرارگاه سرقت، باز هم توجه جدی به این مساله را دو چندان می‌نماید.

بنابراین سرقت یکی از عواملی است که موجب برهم خوردن نظم و آرامش جامعه می‌شود و این گونه حرکات تأثیر عمیقی در ایجاد ناامنی و وحشت میان افراد دارد. چنانچه عوامل پلیس نتواند به طور قاطع با آن برخورد و عاملان آن را به موقع دستگیر کنند، باید در انتظار ناامنی‌های دیگری نیز بود. عوامل اجرایی نیروی انتظامی که عمده‌ترین مأموریت شان ایجاد و حفظ نظم و امنیت است، وظیفه دارند به طور جدی و قاطع با این گونه سرقت‌ها مبارزه کنند و این امر جز با شناخت و آگاهی لازم و کافی از علل گرایش به سرقت و چگونگی وقوع و کشف آن ممکن نیست. به نظر می‌رسد پرداختن به علل و عوامل اجتماعی پدیده سرقت در کنار سایر عوامل اقتصادی اثرگذار، برای شناخت عمیق‌تر این پدیده و پیامدهای مخرب فردی و اجتماعی آن اهمیت زیادی دارد، پس محقق در این پژوهش در نظر دارد که به بررسی عوامل اقتصادی و اجتماعی موثر بر سرقت در شهر سمنان در سال ۱۳۹۷ بپردازد.

جستجوی در ارتباط با موضوع عوامل اجتماعی و اقتصادی مرتبط با جرم سرقت بیانگر آن است که تحقیقات زیادی در داخل و خارج از کشور صورت گرفته است که ذیلاً به برخی از تحقیقاتی که مرتبط‌تر با موضوع تحقیق هستند اشاره می‌شود:

جدول (۱): نتایج خلاصه تحقیقات داخلی

ردیف	عنوان پژوهش	پژوهشگر و سال	نتایج تحقیق
۱	شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر بروز آسیب‌های اجتماعی در مناطق حاشیه‌نشین شهر اردبیل (مورد کاوی سرقت)	حاجلو و همکاران (۱۳۹۵)	نتایج پژوهش نشان داد که به ترتیب میزان اعتیاد، میزان بیکاری، فقدان شغل رسمی، میزان تجمع خلاف‌کاران، میزان درآمد، کمبود امکانات ورزشی و تفریحی، میزان فقر فرهنگی و توزیع ناعادلانه اعتبارات بیشترین تأثیر را در بروز آسیب اجتماعی سرقت را در حاشیه‌نشینان را داشته است.
۲	بررسی وضعیت سرقت نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ ساله شهرستان اهواز و ارائه راهکارهای پیشگیرانه	رمضانی‌زاده (۱۳۹۳)	وجود رابطه معنی‌دار بین احساس محرومیت نسبی و میزان گرایش نوجوانان به بزهکاری، با توجه به نتایج بدست آمده رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۳	بررسی تطبیقی میزان سرقت در استان مازندران	صالحی (۱۳۹۲)	عوامل مرتبط با بی‌سازمانی اجتماعی مانند طلاق، قتل، خودکشی، اعتیاد و... نقش مهمی در پدیده سرقت دارند. پس دو متغیر بی‌سازمانی اجتماعی و کنترل اجتماعی دارای رابطه معناداری با پدیده سرقت هستند.
۴	بررسی رابطه مناطق مختلف شهر اردبیل با جرایم مواد مخدر و سرقت در دو سال اخیر (۹۰-۸۹)	شهمراد (۱۳۹۰)	متغیرهای محل سکونت، اعتیاد، نوع شغل و سابقه سرقت در ارتکاب جرم سرقت مؤثر می‌باشند.
۵	شناخت عوامل اجتماعی مرتبط با سرقت در مورد سارقان زندانی استان کردستان	هوشمند و همکاران (۱۳۹۰)	افرادی که در رده‌های پایین اجتماعی به لحاظ شغل، تحصیلات، درآمد و... قرار دارند به دنبال فرایند دیگری برای جبران بوده و به سمت شرکت در گروه‌های منحرف و مجرم که ابزار غیر مشروع برای دستیابی به همان موقعیت‌ها استفاده می‌کنند، سوق می‌یابند.
۶	تحلیل فضایی الگوهای بزه با استفاده از GIS	کلانتری و همکاران (۱۳۸۹)	بالا بودن میزان کاربری تجاری و کمبود برخی کاربری‌های مورد نیاز شهروندان از جمله فضای سبز که نظارت رسمی بر این محدوده‌ها را بسیار دشوار ساخته در افزایش توزیع جغرافیایی نوع و میزان جرایم و شکل‌گیری الگوهای فضایی بزهکاری مؤثر بوده است.
۷	عوامل مؤثر بر سرقت نوجوانان محبوس در کانون اصلاح و تربیت استان تهران	رحیمی (۱۳۹۳)	گروه‌های مرجع افراد در ارتکاب جرم سرقت نوجوانان مؤثر بوده هرچقدر کنترل غیر رسمی کمتر باشد میزان سرقت نیز افزایش می‌یابد. متغیرهای تحصیلات، محل سکونت، استفاده از مواد مخدر و قرص‌های روانگردان نیز در سرقت مؤثر هستند.
۸	بررسی عوامل مؤثر بر سرقت نوجوانان بزهکار کانون اصلاح و تربیت شهر سنندج	یحیی زاده و همکاران (۱۳۸۸)	بین پایگاه اقتصادی اجتماعی، حمایت گروهی، ساختار خانواده و برجسب زنی با سرقت رابطه معناداری وجود دارد
۹	بازداری از سرقت، یک مدل انتخاب عقلانی برای جرایم خشن و سرقت	ماتسودا و همکاران ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۸	نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که دو مقوله «هزینه‌های انجام جرم» و نیز «یادگیری» نقش عمده‌ای در انجام و یا بازداری از سرقت می‌باشند.
۱۰	سرقت: انگیزه‌ها و سبک زندگی	لین و پرایتیس و	برای بسیاری از این سارقان پاداش‌های روانی و مادی حاصل از انجام جرم دارای اهمیت بیشتری نسبت به هزینه‌های این کار

است. علاوه بر آن تجارب زندگی این افراد، نقش موثری در ارتکاب جرمشان داشته و اینان در محیط‌ها و شرایطی زندگی کرده‌اند. اعم از خانواده و گروه دوستان- که سبب شده ایشان در فرایند مجرم شدن قرار گرفته و به سرقت پردازند	همکاران) (۲۰۰۷)	
---	--------------------	--

تمامی پژوهش‌های ارائه شده در این قسمت، نقش عوامل گوناگون فردی، خانوادگی و فرهنگی در سرقت مورد توجه بوده است، اما هیچ کدام از آن‌ها به نقش عوامل اقتصادی و اجتماعی نکرده‌اند. پیداست که نیروی انتظامی و عملکرد آن خود نقش مهمی در افزایش یا کاهش این پدیده دارد، اما این پژوهش از این نکته غافل بوده‌اند. پژوهش پیش رو از این نظر می‌تواند، پژوهشی متمایز شناخته شود.

چارچوب نظری تحقیق

تبیین‌های جامعه‌شناختی و روانشناسی اجتماعی ماهیت جرم می‌توانند یک تبیین رضایت‌بخش تلقی شوند، زیرا که ماهیت به نهادهای اجتماعی جامعه بستگی دارد و در صورت تبیین درست ساختارهای اجتماعی می‌توان یک استدلال منطقی و علمی برای ماهیت جرم نیز دست‌وپا کرد. به‌طور کلی نظریه‌های جامعه‌شناختی و روانشناسی اجتماعی از دو جهت سودمند بوده‌اند، نخست این نظریه‌ها به‌درستی بر پیوستگی‌های میان رفتار تبهکارانه و آبرومندانانه تأکید می‌ورزند و دوم اینکه همه می‌پذیرند عنصر زمینه‌ای نیرومندی در وقوع فعالیت‌های تبهکارانه وجود دارد. (گیدنز، ۱۹۹۰: ۱۶۵). از این رو در تحقیق حاضر مدل نظری بر پایه تبیین‌های جامعه‌شناختی و روانشناسی اجتماعی برگزیده شده است و از آنجائی که هیچ‌یک از نظریه‌های جامعه‌شناختی و روانشناسی اجتماعی نمی‌توانند به درک کامل از رفتارهای تبهکارانه دست یابند، یک مدل نظری تلفیقی متشکل از نظریه ویلکینسن و هیرشی در خصوص آشفتگی‌های خانوادگی، نظریه‌های خرده‌فرهنگی کوهن (۱۹۵۵) و ماتزا (۱۹۶۴) در خصوص تأثیر گروه همسالان، پیوند افتراقی (تفاوت ارتباطات) ادوین ساترلند، رهیافت فقر و بیکاری، رویکرد فعالیت

روزمره کوهن و ونلسون در خصوص فرصت ارتکاب به جرم (فرصت‌های محیطی) و نظریه لویر وارنر در خصوص پایگاه اجتماعی فرد برای نبیین پدیده سرقت ارائه می‌گردد. این نظریه تلفیقی شامل سه مؤلفه است: مؤلفه اول کنترل‌های خانوادگی، اجتماعی، روابط عاطفی فرد با اشخاص مهم در زندگی که نقش بازدارنده در گرایش به بزهکاری دارند را شامل می‌شود که از نظریه کنترل اجتماعی هیرشی اخذ شده است. مؤلفه دوم نیروهای وارد بر بزهکاران از طرف والدین بزهکار، دوستان و اقوام بزهکار؛ محله جرم-خیز و کسانی که به نحوی گفتار و رفتارشان بر فرد اثر می‌گذارد و او را به سمت بزهکاری سوق می‌دهد. این بخش نیز از نظریه پیوند افتراقی (تفاوت ارتباطات) ادوین ساترلند مأخوذ است. مؤلفه سوم مواردی را دربر می‌گیرد که فرد اعمال تبهکارانه را خود به خاطر وجود فرصت و ارزش خطر کردن برمی‌گزیند. این مؤلفه برگرفته از نظریه فرصت و دو رویکرد انتخاب عقلانی و فعالیت روزمره می‌باشد.

ویلیکینسن و هیرشی در مورد فروپاشی نظام مبتنی بر عقاید قبلی (سنتی) در خانواده و پدیده طلاق تحقیق کرده‌اند و آن را متغیر مهمی در انحراف نوجوانان و جوانان از قوانین جامعه می‌دانند. نای محقق دیگری است که اضافه می‌کند خانواده [و جامعه] از طریق چهار عامل نظارت درونی، نظارت غیر مستقیم، نظارت مستقیم و ارضای نیازها باعث تقویت پیوند اجتماعی افراد می‌گردد (هگن، ۱۹۸۵: ۵۹) در کل؛ هیرشی^۱، ت. ر. کلس^۲، و. نای. اف.^۳، تویی. ج.^۴ و دیگران بر این اعتقادند؛ کجرفتاری زمانی واقع می‌شود که پیوند میان فرد و جامعه یا محیط‌های اجتماعی وابستگی^۵، تعهد^۶، درگیری^۷ و اعتقاد

-
1. Hirshi
 2. Reckless, W
 3. Nye, F
 4. Nye, F
 5. attachment
 6. commitment
 7. involvement

ضعیف باشد یا گسسته شود (سیرز، ۱۹۸۸: ۵۰-۴۶). تعداد فرزندان در هر خانواده کار تربیت و رسیدگی به آنها را مشکل می‌نماید در جامعه شهری، اقتصاد بر مبنای تصمیم‌تعلیمات بوده و جوانان به عنوان عضو تولیدکننده باید در سطح کمی و کیفی مناسب و مطلوب تحصیل کنند، انبوهی جمعیت در شهرها و نبود امکانات تربیتی مناسب در سطح جامعه و خانواده موجب می‌شود که شرایط برای بزهکاری و ارتکاب جرم مهیا شود (احمدی، ۱۳۸۴: ۱۸۲-۱۸۳). از عواملی که در دامن زدن به انحراف موثرند اختلافات خانوادگی از جمله نزاع و درگیری زن و شوهر در حضور فرزندان، تضادهای فکری عقیدتی اعضای خانوادگی، اختلاف در مبانی اخلاقی، لاقیدی‌های والدین نسبت به زندگی و فرزندان و سر سامان زندگی، کیفیت روابط زوجین، والدین و فرزندان بر اساس تضاد و مسائلی چون طلاق است.

گروه همسالان نقش مهمی در جامعه‌پذیری جوانان دارند. یکی از متداول‌ترین تبیین‌ها برای بزهکاری جوانان که نظریه پردازان، نظریه‌های خرده فرهنگی نظیر؛ کوهن (۱۹۵۵) و ماتزا (۱۹۶۴) بر آن تاکید کرده‌اند کاربرد مستقیم الگوهای بزهکاری است که در گروه همسالان به جوانان منتقل می‌شود. که ارضای نیازهای اساسی جوانان برای پذیرفته شدن، دوستی و احترام جوانان دیگر از طریق مشارکت با گروه‌های غیر بزهکار، رسمی و قرار دادی دشوار باشد. در چنین شرایطی که فرد از طریق خانواده و مدرسه نیز حمایت نمی‌شود ارضای نیازها به شیوه‌های بزهکارانه با مشارکت افرادی که شبیه خود می‌باشند به آسانی قابل وصول است (احمدی، ۱۳۸۴: ۱۳۹-۱۴۰). معاشرت جوانان با افرادی که سابقه ارتکاب سرقت دارند نقش موثری در تمایل آنان به سرقت خواهد داشت بر مبنای یافته‌های پژوهشی درباره سرقت در ایران ۴۲ درصد از سارقان تحت بررسی دوستان منحرف داشته و ۷۵ درصد از آنان با چنین دوستانی رفت و آمد زیاد و طولانی

داشتند (قربان حسینی، ۱۳۸۱: ۲۸۴). ساترلند (۱۹۶۶) تحت تاثیر نظریات شاو و مک کی معتقد است که: رفتار انحرافی مانند سایر رفتار های اجتماعی از طریق هم نشینی و پیوستگی با دیگران آموخته می شود (ساترلند، ۱۹۶۶: ۱۷۰). فرد بز هکار در طول حیات خود از طریق پیوستگی با دیگران انگیزه ها و گرایش و ارزش های انحرافی را فرا می گیرد، به نسبت هم نشینی و ارتباطی که با قانون شکنان دارند کجرو می شوند و عوامل چندی این تاثیر پذیری را تعیین می نمایند از جمله؛ تماس های زیادی با دوستان منحرف، برقراری تماس در سن نوجوانی و جوانی، تعداد زمان های تماس ساترلند، همچنین؛ رفتار بز هکارانه را ناشی از تماس با اشخاص در اثر فرایند یادگیری می داند که مخصوصاً از روابط شخصی در داخل یک گروه محدود نظیر: خانواده، مدرسه، کوچه و محله تعلیم گرفته می شود (کی نیا، ۱۴۲۰: ۶۳).

مطالعات اجتماعی نشان می دهد در کشورهایی که توزیع ثروت به صورت عادلانه نباشد هر روز فقرا، فقیرتر و اغنیا ثروتمندتر می شوند. فاصله طبقاتی فزونی می یابد و به علت عدم آموزش های اجتماعی و ضعف فرهنگی فقدان احساس همبستگی ناشی از مادی-گرایی و فردگرایی که از خصوصیات جامعه های در حال توسعه است. افراد قادر به هدایت درست ستیز علیه این بی عدالتی اجتماعی نیستند در نتیجه شاهد این هستیم که ارزش های اجتماعی فاقد اعتبار می شود، نظارت اجتماعی سست می گردد و بز هکاری و تبهکاری عمومیت پیدا می کند (ستوده، ۱۳۸۱: ۸۰). بیکاری عامل مهم دیگری در ایجاد فقر است و فقر نیز یکی از عوامل اصلی سرقت و جرم محسوب می گردد. از بین تمام عوامل، عامل "فقر" بیش از سایر عوامل در پیدایش و تشدید مسائل اجتماعی در شهرها مؤثر است. بیکاری از دو جهت در ازدیاد سرقت نقش دارد، یکی؛ وجود فرصت های اضافی و خالی بودن اوقات فراقت. دیگری؛ نداشتن درآمد کافی برای گذراندن زندگی (ستوده، ۱۳۸۱: ۱۶۰).

در سال ۱۹۷۹ اولین بار فرصت ارتکاب به جرم توسط "کوهن"^۱ و "نلسون"^۲ برای تبیین جرایم سرقت و غارتگری مطرح گردید. این رویکرد بر این فرض استوار است که برای وقوع سرقت باید سه عنصر در زمان و مکان بر یکدیگر منطبق شود. بزهکار، هدف مجرمانه مناسب و نبود یک نگهبان برای مقابله با بزه، سه عنصر تاثیر گذار بر سرقت هستند. از نظر "دیدگاه فرصت ارتکاب به جرم" هیچ کس بدون وجود فرصت‌های محیطی که امکان انجام عمل مجرمانه را میسر سازد، قادر به بزهکاری نیست. کسی نمی‌تواند بدون فراهم سازی لوازم و اسباب محیطی بزهکاری مرتکب جرم شود، حتی اگر تحت تأثیر عواملی تمایل ارتکاب بزه در او وجود داشته باشد. بنابراین؛ "فرصت" شرط ضروری و عامل بروز جرم است. نکته حائز اهمیت دیگر این که فرصت-های جرم‌زا به اندازه عوامل فردی بروز جرم اهمیت دارند (کلانتری و همکاران، ۱۳۸۷: ۳۱).

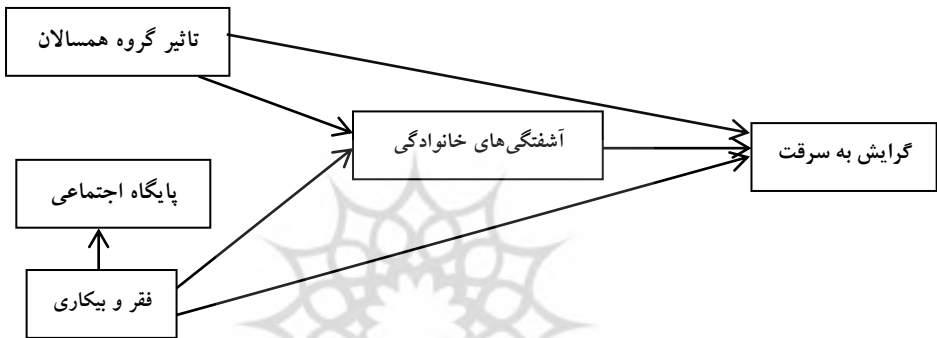
"لویر وارنر" از اولین جامعه‌شناسانی است که به رده‌بندی پایگاه اجتماعی توسط مردم اقدام کرده است و شاخص خصوصیات منزلت را برای ارزیابی نظر مردم در خصوص مسائل اجتماعی با طرح عواملی نظیر؛ شغل، میزان درآمد، منبع درآمد، نوع مسکن، ناحیه محل سکونت و آموزش و پرورش (تحصیلات) شاخص سازی نموده است (علیزاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۶۵). در جامعه‌شناسی غربی برای هر فرد پایگاه اجتماعی خاص او را قایل هستند که با توجه به آن منزلت اجتماعی هر شخصی مشخص شده و فراخور آن از حقوق و مزایای اقتصادی و اجتماعی همچون احترام و جایگاه اجتماعی بهره‌مند می‌شوند. پول، طبقه اجتماعی، قشر اجتماعی و قدرت از مولفه‌های تشخیص پایگاه اجتماعی است. بنابراین برای تحلیل خاص سرقت به مهمترین متغیرهای تاثیر گذار شامل؛ «آشفتگی‌های خانوادگی»، «تاثیر گروه همسالان»، «فقر و بیکاری»، «فرصت‌های

1. Cohen

2. Nelson

محیطی»، «پایگاه اجتماعی فرد» که در اکثر نظریه بالا به عنوان زمینه و بستر کجروی معرفی شده‌اند می‌پردازیم تا از آن طریق بتوانیم شاخص‌های تاثیرگذار در سرقت را مورد بررسی قرار دهیم، البته؛ این امر به ما کمک می‌کند، علت‌های اصلی در رویکرد اجتماعی و اقتصادی سرقت‌های خرد در شهرستان سمنان به خوبی شناسایی شود.

مدل تحلیلی تبیین عوامل اقتصادی اجتماعی بر گرایش افراد به سرقت

فرضیه‌های تحقیق

- ۱- به نظر می‌رسد میزان آشفتگی‌های خانوادگی بر گرایش فرد به سرقت تأثیر دارد.
- ۲- به نظر می‌رسد نقش گروه همسالان بر گرایش فرد به سرقت تأثیر دارد.
- ۳- به نظر می‌رسد فقر بر گرایش فرد به سرقت تأثیر دارد.
- ۴- به نظر می‌رسد بیکاری بر گرایش فرد به سرقت تأثیر دارد.
- ۵- به نظر می‌رسد میزان پایگاه اجتماعی بر گرایش فرد به سرقت تأثیر دارد.

روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از منظر هدف، در حیطه تحقیقات کاربردی است. به این دلیل که به زمینه‌یابی برای حل مسئله در دنیای واقعی می‌پردازد و می‌توان آن را در موقعیت‌های واقعی و عملی به کار برد. در این پژوهش از روش پیمایشی استفاده شده است. جامعه

آماری این تحقیق سارقین دستگیر شده در سال ۱۳۹۷ در شهر سمنان به تعداد ۸۳ نفر بوده که در دادگاه جرم‌شان اثبات گردیده است که از تمامی آنان به صورت تمام شماری اطلاعات مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه جمع‌آوری گردیده است. برای دستیابی به اعتبار ابزار تحقیق از اعتبار صوری استفاده شد. در این روش پس از اخذ نظرات ناظر علمی تحقیق، ابتدا پرسش‌نامه در اختیار اساتید متخصص قرار گرفت و با در نظر گرفتن نکات بیان شده در نظرات همگی آنان اعتبار پرسش‌نامه مورد سنجش قرار گرفت. روایی سوالات پرسشنامه این پژوهش بر اساس آزمون آلفای کرونباخ تعیین شده است که دامنه آن بین ۰ تا ۱ می‌باشد بر این مبنای پایداری درونی گویه‌ها پی برده می‌شود. آلفای کرونباخ سوالات پرسشنامه در جداول شماره ۲ آمده است.

جدول ۲: اعتبار شاخص‌های تحقیق

مقدار آلفا	تعداد گویه‌ها	شاخص
۰/۸۱۷	۹	آشفتگی‌های خانوادگی
۰/۷۹۳	۱۰	تاثیر گروه همسالان
۰/۷۵۴	۵	فقر و بیکاری
۰/۶۵۴	۶	پایگاه اجتماعی فرد
۰/۷۷۴	۷	گرایش به ارتکاب سرقت

تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق

۱) آشفتگی‌های خانوادگی: در این تحقیق تاثیر عامل اجتماعی «آشفتگی‌های خانوادگی» با استفاده از شاخص‌های طلاق پدر و مادر یا یکی از آنان، کتک کاری پدر و مادر، دعوا و بگو و مگو بین پدر و مادر، مرگ پدر یا مادر، سابقه دستگیری یا زندان رفتن یکی از اعضای خانواده، وجود ناپدری یا نامادری در خانواده و مراقبت نکردن پدر و مادر در نحوه رفت و آمد بچه‌ها به بیرون از خانه سنجیده شد.

۲) نقش گروه همسالان: در این تحقیق عامل اجتماعی «نقش گروه همسالان» در ارتکاب به جرم سرقت افراد با استفاده از شاخص‌های افراد دارای سابقه دستگیری یا زندان، کسانی که مواد مخدر مصرف می‌کنند، افرادی که در کار کیف قاپی، جیب‌بری، دزدی خانه و مواری مثل اینها مهارت دارند، عضویت در تیم‌های ورزشی، برقراری تماس با فامیل و آشنایان خانوادگی و ارتباط با اعضای مسجد محل و بسیج محله سنجیده شد.

۳) فقر و بیکاری: در این تحقیق عامل اقتصادی «فقر و بیکاری» در ارتکاب به جرم سرقت افراد با استفاده از شاخص‌های عدم تأمین پوشاک خانواده حداقل به صورت فصلی، مصرف گوشت به صورت کمتر از سه روز در هفته، فراهم نبودن بسترهای شغل و کار مناسب، نوع شغل فرد، میزان درآمد و بالا رفتن مخارج زندگی زیر سنجیده شد.

۴) پایگاه اجتماعی فرد: در این تحقیق عامل اجتماعی «نقش پایگاه اجتماعی فرد» در ارتکاب به جرم سرقت افراد با استفاده از شاخص‌های مهاجر بودن فرد، میزان تحصیلات فرد، میزان تحصیلات پدر و مادر، نوع شغل خانواده و میزان درآمد خانواده سنجیده شد.

یافته‌ها تحقیق

یافته‌های توصیفی: نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها در بخش توصیفی نشان داد که بیشتر پاسخگویان مرد (۷۹ نفر) هستند که ۹۵/۲ درصد از آنان را شامل می‌شوند، گروه سنی ۲۵ تا ۳۰ دارای بیشترین فراوانی و گروه‌های سنی ۴۳ سال و بالاتر دارای کمترین فراوانی می‌باشد. همچنین ۳۷ نفر (۴۴/۶ درصد) از پاسخگویان دارای مدرک تحصیلی سیکل هستند. ۷۵/۹ درصد (۶۳ نفر) از پاسخگویان از نظر وضعیت شغلی، شاغل هستند. در خصوص وضعیت اشتغال، ۲۸/۹ درصد (۲۴ نفر) افراد سارق کارگر هستند. میزان درآمد ۹۰۰۰۰۰ تا ۱۲۰۰۰۰۰ تومان دارای بیشترین فراوانی (۳۰/۱ درصد) می‌باشند. در خصوص

نوع محله مورد سرقت توسط افراد سارق، بیشترین فراوانی مربوط به مناطق حومه شهر است که توسط سارقین انتخاب می‌شدند. همچنین با توجه به مشاهدات معتبر (۸۳ نفر) میانگین تعداد دفعات دستگیر شده توسط پلیس ۳/۱۰ بوده است.

یافته‌های استنباطی:

در این پژوهش، پس از مشخص نمودن نرمال بدون متغیرها و سنجش هر یک از متغیرها، فرضیه‌های آزمون شدند در جدول ۳ رابطه متغیرهای مستقل، شامل پایگاه اجتماعی فرد، آشفستگی‌های خانوادگی، تاثیر گروه همسالان و فقر و بیکاری با متغیر وابسته (گرایش به ارتکاب سرقت) ارائه شده است.

جدول ۳: رابطه متغیرهای مستقل با وابسته

ردیف	متغیر مستقل	نوع آزمون	سطح معناداری	ضریب	قبولی یا ردی
۱	آشفستگی‌های خانوادگی	پیرسون	۰/۰۰۹	۰/۲۸۶	تأیید
۲	تاثیر گروه همسالان	پیرسون	۰/۰۰۳	۰/۴۸۴	تأیید
۳	فقر	پیرسون	۰/۰۰۰	۰/۵۲۸	تأیید
۴	بیکاری	پیرسون	۰/۰۳۸	۰/۴۳۴	تأیید
۵	پایگاه اجتماعی فرد	اسپیرمن	-۰/۰۰۵	۰/۵۹۶	تأیید

بر اساس یافته‌های جدول ۳، نتایج آزمون فرضیه‌ها در ادامه ارائه می‌شود:

(۱) به نظر می‌رسد میزان آشفستگی‌های خانوادگی بر گرایش فرد به سرقت تأثیر دارد: با توجه به داده‌های مقدار ضریب همبستگی پیرسون ۰/۲۸۶ و سطح معناداری ۰/۰۰۹ می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد بیان کرد بین آشفستگی‌های خانوادگی در سارقان و گرایش آنان به سرقت رابطه وجود دارد. از طرفی مقدار این رابطه که برابر با ۰/۲۸۶ است، به صورت مستقیم (مثبت) و در حد ضعیف می‌باشد. بدین معنی که بالا رفتن آشفستگی‌های خانوادگی، میزان سرقت نیز به نسبت ضعیفی بالا می‌رود.

۲) به نظر می‌رسد گروه همسالان بر گرایش فرد به سرقت تأثیر دارد: باتوجه به داده‌های جدول و مقدار ضریب همبستگی پیرسون $0/484$ و سطح معناداری $0/003$ می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد بیان کرد بین گروه همسالان و گرایش آنان به سرقت رابطه وجود دارد. از طرفی مقدار این رابطه که برابر با $0/484$ است، به صورت مستقیم (مثبت) و در حد متوسط می‌باشد. بدین معنی که هر چه با گروه همسالان خلافاً بیشتر رابطه داشته باشند، میزان سرقت نیز به نسبت متوسطی بالا می‌رود.

۳) به نظر می‌رسد فقر بر گرایش فرد به سرقت تأثیر دارد. با توجه به داده‌های جدول و مقدار ضریب همبستگی پیرسون $0/528$ و سطح معناداری $0/000$ می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد بیان کرد بین فقر و گرایش آنان به سرقت رابطه وجود دارد. از طرفی مقدار این رابطه که برابر با $0/528$ است، به صورت مستقیم (مثبت) و در حد متوسط می‌باشد. بدین معنی که بالا رفتن فقر، میزان سرقت نیز به نسبت متوسطی بالا می‌رود.

۴) به نظر می‌رسد بیکاری بر گرایش فرد به سرقت تأثیر دارد. باتوجه به داده‌های جدول و مقدار ضریب همبستگی پیرسون $0/434$ و سطح معناداری $0/038$ می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد بیان کرد بین بیکاری و گرایش آنان به سرقت رابطه وجود دارد. از طرفی مقدار این رابطه که برابر با $0/434$ است، به صورت مستقیم (مثبت) و در حد متوسط می‌باشد. بدین معنی که بالا رفتن بیکاری، میزان سرقت نیز به نسبت متوسطی بالا می‌رود.

۵) به نظر می‌رسد میزان پایگاه اجتماعی بر گرایش فرد به سرقت تأثیر دارد. باتوجه به داده‌های جدول و مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن $0/005$ و سطح معناداری $0/0596$ می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد بیان کرد بین پایگاه اجتماعی و گرایش آنان به سرقت رابطه وجود دارد. از طرفی مقدار این رابطه که برابر با $0/059$ است، به صورت غیرمستقیم (منفی) و در حد پایین می‌باشد.

تحلیل چندمتغیره رگرسیونی: برای آزمون مدل تحلیلی و شناخت همبستگی بین چند متغیر و نیز پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته از طریق متغیرهای مستقل و تعیین سهم هر یک از متغیرهای مستقل در متغیر وابسته از رگرسیون چندگانه^۱ یا چند متغیره کمک گرفته می‌شود (ساروخانی، ۱۳۸۵: ۱۶۱)، زیرا رگرسیون چند متغیره برای تخمین و پیش‌بینی تغییرات یک متغیر بوسیله متغیرهای دیگر به کار می‌رود، پس در این مطالعه از رگرسیون چند متغیری به روش گام به گام^۲ استفاده شده است. بنابراین، با توجه به اینکه در آزمون‌های همبستگی، متغیرها مستقل از هم و به صورت دو متغیری رابطه‌هایشان بررسی شده است. در این بخش، برای بررسی چند متغیر از رگرسیون چندگانه استفاده گردیده تا هم به توان تأثیر متغیرهای مختلف بر گرایش به سرقت را بررسی نماییم و هم تعیین‌کننده‌های اصلی موثر بر آن را مشخص نماییم

جدول ۴: نتیجه تحلیل رگرسیونی متغیرهای موثر بر سرقت

درجه آزادی (df)	میانگین کل	F	ضریب همبستگی (R)	سطح معناداری
۷۷	۳/۱۷	۲/۱۵۸	۰/۳۵۱	۰/۰۰۳

برای پیش‌بینی حیطه متغیرهای گرایش افراد به سرقت از تحلیل رگرسیون به شیوه همزمان استفاده شد، نتایج نشان داد که مدل پیش‌بینی $F=2/158$ در سطح $P<0/003$ معنادار است. نتیجه تحلیل رگرسیونی عوامل مؤثر بر گرایش افراد به سرقت در جدول ۴-۳۳ آمده است.

جدول (۵): نتایج تحلیل رگرسیون متغیرهای موثر بر گرایش افراد به سرقت

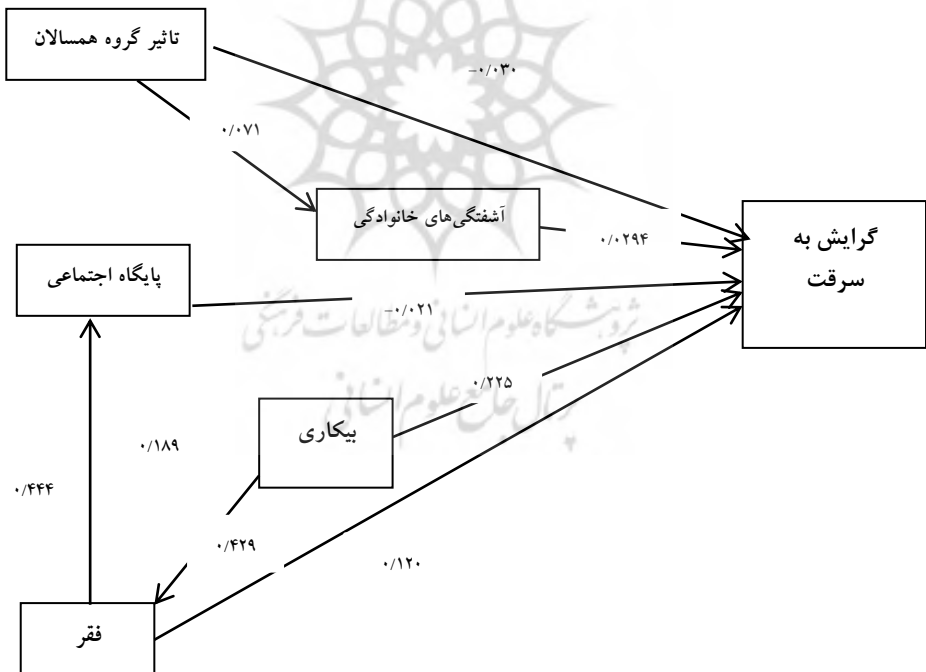
نام متغیر	B	خطای استاندارد	Beta ضریب (استاندارد شده بتا)	t	Sig
Constant = عدد ثابت	۴/۲۹	۰/۷۷۶	-----	۵/۵۳۲	۰/۰۰۰
گروه همسالان	-۰/۰۳۷	۰/۱۳۳	-۰/۰۳۰	-۰/۲۷۷	۰/۰۰۱

1. Multiple regression
2. Stepwise method

۰/۰۱۱	-۲/۵۹۳	-۰/۲۹۴	۰/۱۴۳	-۰/۳۷۱	آشناختگی های خانوادگی
۰/۰۰۳	۰/۸۶۵	۰/۱۲۰	۰/۰۳۰	۰/۱۹	فقر
۰/۰۰۴	۱/۸۹۰	-۰/۰۲۱	۰/۱۳۷	-۰/۰۲۳	پایگاه اجتماعی
۰/۰۰۲	۱/۸۹۰	۰/۲۲۵	۰/۲۱۰	۰/۳۹۸	بیکاری

بر این اساس عمده ترین متغیرهای تأثیرگذار بر گرایش افراد به سرقت برحسب میزان همبستگی به ترتیب اولویت عبارتند از: آشناختگی های خانوادگی با وزن بتای (۰/۲۹)، بیکاری با وزن بتای (۰/۲۲)، فقر با وزن بتای (۰/۱۲)، گروه همسالان با وزن بتای (۰/۰۳-) و پایگاه اجتماعی با وزن بتای (۰/۰۲-) که در مجموع (۶۹ درصد) واریانس گرایش به سرقت را تبیین می نمایند.

نمودار(۱): مدل تحلیلی تبیین عوامل اقتصادی اجتماعی بر گرایش افراد به سرقت

بحث و نتیجه‌گیری

در این قسمت سعی خواهد شد نتایج حاصل از تحقیق با نتایج سایر تحقیقات انجام شده مقایسه شود و سپس با استفاده از نظریه‌های علمی نتایج بدست آمده تحلیل کرد.

۱- در نتیجه‌گیری اول مشخص می‌شود بین فقر و گرایش سارقین به سرقت رابطه معناداری مشاهده شود. فقر همان‌گونه که از معنای لغوی آن نیز مستفاد می‌شود، به طور ضمنی اشاره دارد به نداشتن سطحی معمول یا اجتماعاً پذیرفته از منابع یا درآمد در مقایسه با سایر افراد آن جامعه یا کشور. فقر و محرومیت مادی را شاید بتوان از مهمترین عوامل به وجود آورنده سرقت دانست، فردی که دچار این آسیب است از یک سو از لحاظ روانی احساس حقارت و مغبون بودن می‌کند و از جامعه طلب کار می‌شود و از سوی دیگر چون جامعه را مسئول محرومیت و فقر خود می‌پندارد نوعی احساس انتقام‌جویی در او پرورش می‌یابد. به این ترتیب کوشش او برای فقرزدایی چه بسا در مجاری غیر قانونی و ضداجتماعی به سرقت یا جنایت کشیده شود، برای مثال در سال‌های اخیر بر اثر رشد تورم و فاصله گرفتن هزینه‌ها از درآمدها، نرخ سرقت، در جامعه ما رو به افزایش بوده است اکثر این سارقان از قشر فقیر جامعه بوده، از درآمد کمی برخوردارند.

در تحقیقاتی که فولادوند (۱۳۸۴) انجام داده است مشخص شد بین فقر و گرایش به سرقت رابطه معنادار قوی وجود دارد. حاجلو و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان «شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر بروز آسیب‌های اجتماعی در مناطق حاشیه‌نشین شهر اردبیل (مورد کاوی سرقت)» معتقد است که عوامل و زمینه‌های آسیب بیشتر ریشه در محرومیت نسبی و فقر دارد که خود ناشی از نابرابری اکولوژیکی، اقتصادی و فرهنگی و توزیع ناعادلانه ثروت در بین اقشار مختلف است. با بررسی نتایج

تحقیق و مقایسه آن با تحقیقات پیشین مشخص می‌شود بیشتر تحقیقات این حوزه نشان می‌دهد محرومیت نسبی نقش مهمی در گرایش افراد به سرقت منزل ایفا می‌کند. یکی از عوامل دیگری که در پیدایش فقر - به غیر از عامل نابرابری موثر است، مقایسه-های اجتماعی است. براین اساس ارزیابی افراد از جایگاه خود در جامعه به این امر بستگی دارد که آن‌ها خود را با چه کسانی مقایسه می‌کنند. بنابراین فقر لزوماً به معنای نداشتن سطحی معمول نیست. در این راستا، استوفر و همکارانش استدلال می‌کنند که نگرش‌ها و تمایلات مردم تا حدود زیادی تابع نوع چارچوب مرجعی است که آن‌ها انتخاب می‌کنند؛ هنگامی که اعضای یک اجتماع، گروه مرجع مشابه دیگری را بالنسبه مرفه تصور کنند، احساسی از محرومیت در بین آن‌ها به وجود خواهد آمد که تا پیش از این مقایسه در بین آن‌ها وجود نداشته است (پاشایی، ۱۳۹۶: ۶۹۳).

۲- در گام دوم از بررسی نتایج حاصل مشخص می‌شود، بین آشفتگی‌های خانوادگی و گرایش مجرمین به سرقت رابطه معنادار قوی وجود دارد. معنای لغوی آن عبارتند از نقیض اتفاق، عدم موافقت، ناسازگاری، ناسازواری و با یکدیگر خلاف کردن. اگر بخواهیم تعریفی از اختلافات خانوادگی ارائه کنیم عبارتند از وجود کشمکش و اختلاف نظر در میان والدین و بحث و جدل بین پدر و مادر. از عواملی که در دامن زدن به انحراف موثرند، اختلافات خانوادگی از جمله نزاع و درگیری زن و شوهر در حضور فرزندان، تضادهای فکری عقیدتی اعضای خانوادگی، اختلاف در مبانی اخلاقی، لاقیدی‌های والدین نسبت به زندگی و فرزندان و سرسامان زندگی، کیفیت روابط زوجین، والدین و فرزندان بر اساس تضاد و مسائلی چون طلاق است. دورکیم خانواده را در حد یک مکتب برای فراگیری اصول اخلاقی می‌داند. خانواده الگویی است برای رفتار کودک و فراگیری وی در مرحله یادگیری. نی (۱۹۵۸) در پژوهش‌هایش به این نتیجه رسید که متغیرهای خانوادگی نظیر؛ روابط فرزند والدین، تقیدهای خانوادگی،

انضباط و سرپرستی و پایگاه اقتصادی، اجتماعی خانواده با بزهکاری جوانان ارتباط معناداری دارد. هیرشی (۱۹۶۹) در آزمون نظریه کنترل اجتماعی دریافت که افزایش تقید جوانان به والدین و گذران بیشتر اوقات فراغت فرزندان با خانواده گرایش جوانان به بزهکاری را کاهش می‌دهد. «آشفته‌گی‌های خانوادگی» یکی از عوامل مهم در تولید رفتار بزهکارانه است. زیرا؛ هنگامی که فرزندان والدین خود را در اثر طلاق از دست می‌دهند، همچنین مراقبت، سرپرستی و کنترل و راهنمایی‌های آنان را نیز از دست خواهند داد گسیختگی خانوادگی فرآیند جامعه‌پذیری فرزندان را با مشکل مواجه خواهد ساخت.

با بیان این تحلیل‌ها می‌توان دریافت سارقین در صورتی که در خانواده خود را جدا از آن فرض کنند احتمال ارتکاب جرائم در آنان افزایش می‌یابد. یکی دیگر از تاثیرات آشفته‌گی‌های خانوادگی برابر یافته‌های به دست آمده از این تحقیق، بدون شک افزایش طلاق یکی از پدر و یا مادر در خانواده و وجود ناپدیری و یا نامادری در خانواده خواهد بود، از طرفی تحقیقاتی نیز درخصوص تاثیر آشفته‌گی‌های خانوادگی بر سرقت صورت گرفته است. در تحقیقی که توسط صالحی (۱۳۹۲) انجام شده نتایج نشان داده عوامل مرتبط با بی‌سازمانی اجتماعی مانند طلاق، قتل، خودکشی، اعتیاد و ... نقش مهمی در پدیده سرقت دارند. بین آشفته‌گی‌های خانوادگی و گرایش افراد به سرقت رابطه معناداری وجود دارد. در تبیین این ادعا باید نظر سیمن را مورد توجه قرارداد، سیمن از جمله نخستین صاحب نظرانی است که با رویکرد روان‌شناختی اجتماعی کوشید تا مفهوم آشفته‌گی‌های خانوادگی را در قالبی منسجم و منظم تعریف عملیاتی نماید. به نظر سیمن، ساختار دیوان‌سالاری جامعه مدرن شرایطی را در خانواده‌ها ایجاد و ابقاء کرده که در آن انسان‌ها قادر به فراگیری نحوه و چگونگی کنترل عواقب و نتایج اعمال و رفتارهای خود نیستند به عقیده او نحوه کنترل عواقب و مدیریت جامعه بر نظام پاداش

اجتماعی به گونه‌ای است که فرد نمی‌تواند ارتباطی بین رفتار خود و پاداش جامعه برقرار کند و در چنین وضعیتی احساس بیگانگی به فرد دست می‌دهد و او را به حال منفصلانه و ناسازگار در قبال خانواده و جامعه سوق می‌دهد. در خانواده مورد بررسی می‌توان گفت پنج ویژگی احساس بی‌قدرتی، بی‌هنجاری، بی‌قدرتی یا بی‌توانی یا ناتوانی، بی‌معنایی یا بیهودگی یا پوچی و بی‌هدفی، انزوای اجتماعی یا بیگانگی از خانواده، انزجار از خود سبب گرایش مجرمین به سرقت می‌شوند.

۳- درخصوص نتایج حاصل از گروه همسالان می‌توان گفت این شاخص رابطه معناداری با گرایش مجرمین به سرقت دارد، به طوری که هرگاه ارتباط با گروه همسالان بزهکار در افراد افزایش می‌یابد، احتمال انجام اعمال مجرمانه نظیر سرقت نیز افزایش می‌یابد. گروه همسالان نقش مهمی در جامعه‌پذیری جوانان دارند. یکی از متداول‌ترین تبیین‌ها برای بزهکاری جوانان که نظریه پردازان، نظریه‌های خرده فرهنگی نظیر؛ کوهن (۱۹۵۵) و ماترا (۱۹۶۴) بر آن تاکید کرده‌اند کاربرد مستقیم الگوهای بزهکاری است که در گروه همسالان به جوانان منتقل می‌شود. که ارضای نیازهای اساسی جوانان برای پذیرفته شدن، دوستی و احترام جوانان دیگر از طریق مشارکت با گروه‌های غیر بزهکار، رسمی و قراردادی دشوار باشد. در چنین شرایطی که فرد از طریق خانواده و مدرسه نیز حمایت نمی‌شود ارضای نیازها به شیوه‌های بزهکارانه با مشارکت افرادی که شبیه خود می‌باشند به آسانی قابل وصول است. مرتن (۱۹۵۷) بر این باور است که برخی از جوانان قشرهای محروم جامعه با تشکیل گروه‌های همسال به رفتار بزهکارانه مشغول می‌شوند زیرا بعضی از نیازهای آنان به ویژه نیازهای عاطفی، تنها در برون از خانواده و مدرسه می‌تواند ارضاء شود. جوانان قشرهای محروم نوعاً در طغیان علیه خانواده و مدرسه گروه‌های همسال بزهکار را شکل می‌دهند. معاشرت جوانان با افرادی که سابقه ارتکاب سرقت دارند نقش موثری در تمایل

آنان به سرقت خواهد داشت بر مبنای یافته‌های پژوهشی درباره سرقت در ایران ۴۲ درصد از سارقان تحت بررسی دوستان منحرف داشته و ۷۵ درصد از آنان با چنین دوستانی رفت و آمد زیاد و طولانی داشتند.

از بررسی و نتایج این تحقیق می‌توان این گونه نتیجه گرفت که در دو حالت مجرمین سبب انجام سرقت توسط مجرمین می‌شود: ۱- نزدیکی و ارتباط با دوستان منحرف ۲- فشارهای ساختاری نظیر فقر یا فاصله طبقاتی. می‌توان گفت احساس بی‌نظمی از طریق مشاهده ثروت‌های بادآورده در کنار فقر و فاصله طبقاتی و همچنین عدم ارضای نیازهای اولیه سبب افزایش سرقت منزل خواهد شد.

۴- در آخرین یافته مشخص می‌شوند بین بیکاری و گرایش مجرمین به سرقت رابطه وجود دارد، این بدان معناست که با افزایش میزان بیکاری گرایش به سرقت افزایش خواهد یافت. بیکاری عامل مهم دیگری در ایجاد فقر است و فقر نیز یکی از عوامل اصلی سرقت و جرم محسوب می‌گردد. از بین تمام عوامل، عامل "فقر" بیش از سایر عوامل در پیدایش و تشدید مسائل اجتماعی در شهرها مؤثر است. بیکاری از دو جهت در ازدیاد سرقت نقش دارد، یکی؛ وجود فرصت‌های اضافی و خالی بودن اوقات فراقت. دیگری؛ نداشتن درآمد کافی برای گذراندن زندگی. پژوهش‌های جامعه-شناختی در مورد عوامل اجتماعی سرقت بیانگر آن است که بین سرقت و افزایش بی-رویه جمعیت، افزایش نرخ بیکاری، بالا رفتن مخارج زندگی و تغییرات سریع در الگوهای مصرف، رابطه معنی دار و مثبت وجود دارد. فقر، نیاز و محرومیت مادی، در جوامعی که نظام تأمین اجتماعی و نهادهای حمایتی نتوانند فقر را کنترل نموده، نیازمندان را تحت پوشش و حمایت مادی قرار دهند، فقرا گروه‌های پر خطری خواهند شد که سرقت را راه حلی برای فقرزدایی انتخاب می‌کنند.

پیشنهادها

۱- با توجه به داده های جمع آوری شده درخصوص محل وقوع جرم منطقه حومه شهر در رتبه اول، منطقه خلوت در رتبه دوم و منطقه بالا شهر در رتبه سوم قرار دارند، بنابراین پیشنهاد می گردد در این مناطق چهار عامل، سرعت عمل پلیس، امکانات و تجهیزات پیشرفته، گشت های منظم و برخورد قاطع با مجرمین مورد توجه قرار گیرد. چهار عامل بالا می تواند توسط فرآیندهایی نظیر سخت کردن هدف، کاهش فرصت و تسهیل انطباق شیوه کاری پلیس و دادگاه ها عملی شود. از طرفی سخت کردن آماج جرم، بدون لطمه به کیفیت محیط شامل، تقویت قفل در، نصب نرده فلزی، نصب دوربین مدار بسته، استفاده از قفل های پشت دری، ایجاد جداره های شیشه ای نشکن و.. می تواند در این مناطق مورد توجه قرار گیرد. پیشنهاد می گردد از طریق محدود کردن کنترل دسترسی، ورود مجرمین بالقوه را به محیط یا فضاها سخت تر شود. برای مثال انسداد خیابان ها برای پیشگیری از ورود افراد غیر محلی با اتومبیل به یک منطقه، تعبیه نگهبان در مجتمع های مسکونی، بهبود روشنایی خیابان ها و معابر، برداشتن موانع بصری و روبروی منازل و افزایش فضای قابل دفاع در طراحی مجتمع های مسکونی که سبب افزایش دید ساکنان نسبت به سرقت خواهد شد، آموزش و توجیه دربان ها و سرایه اران درخصوص مسائل پلیسی در نهایت بالا بردن ضریب امنیتی مناطق یاد شده توسط مراجع انتظامی و امنیتی از طریق ایجاد کلانتری ها و مراکز انتظامی و حضور مرتب گشت های سیار در محلات و معابر بسیار مهم و موثر است.

۲- با بررسی وضعیت تحصیلی سارقین منزل مشخص شد، ۶۷/۵ درصد این افراد دارای تحصیلات سیکل و پایین تر هستند که نشان گر آنست که بحث تعلیم و تربیت در آنان نهادینه نشده است و قانون مداری و فرهنگ پذیری مطلوب در کودکی به آنان آموزش داده نشده است، لذا استفاده از راهبردهای آموزش همگانی و آگاه سازی عمومی برای

رواج فرهنگ قانون‌مداری توسط پلیس می‌تواند بسیار تاثیرگذار باشد. که این آموزش و آگاه‌سازی می‌تواند توسط تعامل با سایر دستگاه‌ها نظیر رسانه ملی، شهرداری و نشریات و .. امکان‌پذیر باشد.

۳- افزایش بازدراندگی مجازات‌های جرم سرقت به‌ویژه سرقت‌های که باعث کاهش احساس امنیت می‌شود، متناسب با مصادیق و اشکال مختلف آن و با توجه به نوع اموال مسروقه و شیوه انجام جرم مورد توجه قرار گیرد.

۴- قاطعیت بیشتر دستگاه قضایی و قضات محترم در خصوص سارقین بویژه سارقین حرفه‌ای و سابقه‌دار انجام شود

۵- با توجه به تحلیل‌های مربوط به بعد خانوادگی پیشنهاد می‌شود، آگاه‌سازی خانواده‌ها و حساس نمودن آنان نسبت به کنترل فرزندان خود بویژه در خصوص معاشرت آنان با دوستان و همسالان مخصوصاً در مناطق جرم‌خیز، توجه بیشتر والدین به فرزندان و نیازهای مختلف اقتصادی، روحی و عاطفی آنان، مراقبت و توجه بیشتر والدین نسبت به فرزندان خود در خصوص اعتیاد به مواد مخدر و توجه بیشتر به خانواده‌های از هم گسیخته و تک‌سرپرست از سوی دولت و دستگاه‌های حمایتی از جمله بهزیستی، کمیته امداد و... مورد اهتمام بیشتر قرار گیرد.

۶- افزایش امکانات گذران اوقات فراقت در جامعه بویژه برای جوانان در مناطق جرم-خیز و آگاه‌سازی جوانان بویژه در مناطق جرم‌خیز مدنظر مسئولین و متولین امر قرار گیرد.

۷- تدوین و اجرایی برنامه مختلف اطلاع‌رسانی از طریق رسانه‌های مختلف و افزایش آگاهی‌های عمومی در این خصوص و حساس نمودن مردم نسبت به رعایت نکات ایمنی و عدم تردد در مناطق خلوت بویژه بصورت انفرادی صورت پذیرد.

۸- اطلاع‌رسانی و حساس نمودن به رعایت نکات ایمنی بویژه در مناطق و محلاتی که سرقت در آن بیشتر انجام می‌گردد، توسط معاونت اجتماعی فرماندهی انتظامی استان به صورت ویژه انجام شود.

۹- افزایش حضور فیزیکی پلیس بویژه در مناطق و محلاتی که سرقت در آن بیشتر انجام می‌گردد، استفاده از امکانات و تجهیزات کنترل نامحسوس مانند نصب دروبین بویژه در مناطق و محلاتی که سرقت در آن بیشتر انجام می‌گردد و افزایش گشت‌های موتوری جهت کاهش احتمال فرار سارقین و افزایش ریسک دستگیری آنان بویژه در مناطق و محلاتی که سرقت در آن بیشتر انجام می‌گردد از جمله اقداماتی است که توسط پلیس مربوطه باید انجام شود.

سپاس‌گزاری

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانم از تمام مدیران و کارکنانی که در جمع‌آوری داده‌های پژوهش حاضر، ما را حمایت کردند و رئیس دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان سمنان و همکاران محترم آن دفتر که صبورانه برای تکمیل پرسشنامه‌های پژوهش همکاری کردند، صمیمانه تشکر و قدردانی کنند.

فهرست منابع

- احمدی، حبیب (۱۳۸۴). جامعه‌شناسی انحرافات، تهران: انتشارات سمت.
- بیات، بهرام (۱۳۹۴). فراتحلیل آسیب‌های اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا.
- پاشایی، مهدی، ادیسی، افسانه (۱۳۹۶). بررسی تطبیقی سرقت‌های ایستگاهی و غیر ایستگاهی شهرهای استان زنجان، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۲۴، صص ۱۴-۱۵.
- حاجلو، قاسم، جعفری، رضا (۱۳۹۵). اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر بروز آسیب‌های اجتماعی در مناطق حاشیه‌نشین شهر اردبیل (مورد کاوی سرقت)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اردبیل.

- حسینی، سید محمد، رحیمی، امین (۱۳۹۴). برآورد اجتماعی با تأکید بر اولویت جرایم و آسیب‌های اجتماعی کشور، معاونت اجتماعی ناجا.
- حسینی، قربان (۱۳۹۵). سرقت، جعل و خیانت در امانت در آرای دیوان عالی کشور، تهران: ناشر: نشر حقوق دان.
- رحیمی، سعید (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر سرقت نوجوانان مجبوس در کانون اصلاح و تربیت استان تهران، دانشگاه تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی.
- رضائی‌زاده، عباس (۱۳۹۳). بررسی وضعیت سرقت نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ ساله شهرستان اهواز و ارائه راهکارهای پیشگیرانه، فصلنامه دانش انتظامی، سال سیزدهم، شماره دوم، صص ۴۸-۵۰.
- ستوده، هدایت‌الله (۱۳۸۴). آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات)، انتشارات آوای نو.
- سایت مرکز آمار ایران: ۱۳۹۷
- شهراد، قاسم، (۱۳۸۹). بررسی رابطه مناطق مختلف شهر اردبیل با جرایم مواد مخدر و سرقت در دو سال اخیر، فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، سال چهارم، شماره دوم، صص ۹۰-۹۲.
- صادقی، صادق (۱۳۹۱). مطالعه تطبیقی میزان سرقت در استان مازندران، پایان‌نامه، تهران، دانشگاه تربیت مدرس.
- صالحی، صادق (۱۳۹۲). مطالعه تطبیقی میزان سرقت در استان فارس، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه تربیت مدرس.
- عبداللهی، محمد (۱۳۸۷). آسیب‌های اجتماعی و روند تحول آن در ایران، تهران، انتشارات آگاه، چاپ دوم.
- علیزاده، علیرضا (۱۳۹۶). علل و عوامل سرقت در شهر اهواز، فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، سال سوم، شماره اول، صص ۷۶-۷۲.

- کلانتری، محسن (۱۳۸۰). بررسی جغرافیای جرم و جنایت در مناطق شهر تهران، رساله- دکتری، دانشگاه تهران.
- فولادوند، اکبر (۱۳۸۴). آسیب شناسی اجتماعی، قم: انتشارات علمی.
- کلانتری، محسن؛ شقاقی شهری، وحید (۱۳۸۹). تحلیل فضایی الگوهای بزه با استفاده از GIS، تحقیقات اقتصادی، شماره ۶۸، صص ۴۷-۷۰.
- کی نیا، مهدی (۱۳۷۰). مبانی جرم شناسی، انتشارات دانشگاه تهران.
- کوزر، لوئیس (۱۳۷۲). زندگی و اندیشه بزرگان جامعه شناسی، ترجمه: محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۳). جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، نشر نی.
- ویلیامز، مک شین؛ فرانک، پی ماری (۱۳۸۳). نظریه های جرم شناسی، ترجمه حمیدرضا ملک محمدی، تهران، نشر میزان، جلد اول.
- هوشمند، حسین (۱۳۸۴). پی جویی سرقت، تهران: موسسه انتشاراتی جهان جام جم.
- یحیی زاده، علی، جوادی، رضا (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر بر سرقت نوجوانان بزهکار قانون اصلاح و تربیت شهر سنندج، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۲۴، صص ۱۲۱-۱۱۹.
- وایت، راب؛ هینز، فیونا (۱۳۸۳). جرم و جرم شناسی، ترجمه علی سلیمی، قم: انتشارات موسسه پژوهشی حوزه و دانشگاه.
- Arrington. Rick (2006). "Crime prevention: the law enforcement officer's practical.
- Clinard, Marshall B. and Robert F. Meier (1995), Sociology of Deviant Behavior, 9th ed, Philadelphia: Harcourt Brace College Publishers.
- Livingston, Jay (1996): Crime and Criminology. Prentice – Hall Inc.
- Siegel, Larry J. (1998): Criminology. London: Wadsworth Publishing Company.

- Taylor & Ralph (1998) Crime and place. National institute of justice (N I J) , from tne world wide web: Http: // w w w. (N I J). com
- Smith Peter B. and Bond Michael Harris(1993)"Social Psychology Across Cultures : Analysis and Perspectives" ,Harvester Wheatsheaf.
- guide. Publisher: Jones & Bartlett Learning.Branchcomb. David R.(1976)."Burglary prevention: an investment analysis of
- residential protection. Publisher: Urban Economics Program, University of California.
- Grabosky. Peter N.(1995). "Burglary prevention", Publisher: Australian Institute of Criminology.
- Geason. Susan, Wilson, Paul R.(1992). "Preventing retail crime", Publisher :Australian Institute of Criminology.
- Morris. Norval, Michael H. Tonry.(1979). "Crime and justice: an annual review of research", Publisher: University of Chicago Press. Volume 1.ISBN: 0
- Police Dept. Crime Prevention Unit. Mesa (Ariz.).(1995). Burglary prevention: what you can do about it. Publisher: Mesa (Ariz.). Police Dep.